

УДК 327.56(73)+327.8

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/47-1-6>

Валентина КУРИЛЯК,

orcid.org/0000-0001-5245-9700

докторантка кафедри новітньої історії України
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(Київ, Україна) *v.kuryliak@ugi.edu.ua*

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ПОРТРЕТ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ (КІНЕЦЬ XVIII – СЕРЕДИНА XIX СТОЛІТТЯ)

Огляд ключових подій, які передували бурхливому розвитку американської політики, соціуму та становленню капіталізму в контексті зростання фабричної промисловості, є невід'ємним аспектом історичного огляду періоду кінця XVIII – середини XIX століття у вивченні історії Сполучених Штатів Америки. Основна мета статті – загальне контруювання соціально-політичного портрету американського життя та виявлення фундаментальних причин, які сприяли становленню демократії та духовно-релігійному відродженню протестантизму в цей період. Стрімка територіальна експансія, численні еміграційні рухи на тлі громадянської війни між буржуазною Північчю та плантаторським Півднем призвели до політичних та соціальних напружень, однак, як не дивно, економіка країни продовжувала зміцнюватися. Навіть більше, США оминули більшість європейських війн, що дало їм можливість уникнути значних витрат на утримання армії та уникнути воєнних спустошень. Сприятливий клімат, наявність корисних копалин, лісів, доступ до морських шляхів приваблювала емігрантів з усього світу, тим самим примножуючи кількість населення потенційно працездатними та кваліфікованими робітниками. Визначено, що основними питаннями, які розхитували політичне становище, соціум та економіку Америки, були такі: невизначеність щодо рабства, ставлення до корінного населення, правове становище чорношкірого населення, боротьба за рівність та громадянська війна всередині країни. Досліджено, що, незважаючи на значні соціальні та політичні негаразди, американці за рахунок демократичної політики та правильно обраної стратегії окремих президентів зуміли за короткий час урегулювати надскладні питання та стати країною, в якій відбулося духовне відродження численних протестанських конфесій, зокрема заснування Церкви Адвентистів сьомого дня.

Ключові слова: соціально-політичний портрет, економічний розвиток, промислова революція, Сполучені Штати Америки.

Valentyna KURYLIAK,

orcid.org/0000-0001-5245-9700

doctoral student of the Department of Modern History of Ukraine
Taras Shevchenko National University of Kyiv
(Kyiv, Ukraine) *valentina.kuryliak@gmail.com*

SOCIO-POLITICAL PORTRAIT OF THE UNITED STATES OF AMERICA (END OF THE 18TH – MIDDLE OF THE 19TH CENTURY)

An overview of the key events that preceded the rapid development of American politics, society, and the rise of capitalism in the context of the growth of the factory industry is an integral part of the historical review of the late eighteenth and mid-nineteenth centuries in studying the history of the United States. The main purpose of the article is to outline the socio-political portrait of American life and identify the fundamental reasons that contributed to the formation of democracy and the spiritual and religious revival of Protestantism in this period. Rapid territorial expansion, numerous emigration hands against the backdrop of the civil war between the bourgeois North and the plantation South led to political and social tensions, but not surprisingly, the country's economy continued to strengthen. Moreover, the United States sidelined most European wars, which in turn enabled it to avoid significant military maintenance costs and to avoid military devastation. Favorable climate, availability of minerals, forests, access to sea routes attracted immigrants from around the world, thus increasing the population with potentially capable and skilled workers. The main issues that shook American politics, society, and the economy were identified as: uncertainty about slavery, attitudes toward indigenous peoples, the legal status of blacks, the struggle for equality, and civil war within the country. It has been studied that despite significant social and political turmoil, Americans have managed to resolve difficult issues in a short time through democratic policies and the right strategy of individual presidents. of the day. In other words, the unstable and complex socio-political portrait of the American community in the nineteenth century became a fertile background for the birth of democratic ideas, which later formed the basis of freedom of speech and religion, making the United States the birthplace of Adventism.

Key words: socio-political portrait, economic development, industrial revolution, United States of America.

Постановка проблеми. Як правило, становленню та розвитку соціальної та політичної ситуацій у будь-якій країні передують важливі історичні події або рішення, які в подальшому формують портрет цієї країни на історичній карті світу. Однією з країн, яка натеper у багатьох питаннях виступає прикладом для наслідування, особливо в питанні розвитку демократії, економіки, міжнародної діяльності тощо, є Сполучені Штати Америки. Відповідно, ставимо за мету скласти соціально-політичний портрет цієї країни, якій став поштовхом для подальшого формування та діяльності на її теренах різноманітних релігійних деномінацій, зокрема Церкви Адвентистів сьомого дня, яка була заснована в США (неофіційна дата початку діяльності – 1844 рік), а згодом ідеї адвентистів поширились у всьому світі. Іншими словами, це дослідження є фоном, який допоможе окреслити загальну ситуацію у сфері політики, підприємництва, соціуму, свободи совісті, релігії тощо для кращого осмислення умов, у яких почали свою діяльність адвентисти сьомого дня.

Виклад основного матеріалу. Політична ситуація у Сполучених Штатах Америки на початку XIX століття характеризувалася нестабільністю, оскільки країна переживала етап свого соціального та політичного становлення. Оформлення нових та консолідація зусиль наявних партій щодо утвердження сталого розвитку країни в контексті вирішення суперечливих та неоднозначних дискусій з приводу обрання державою правильного курсу розвитку створили атмосферу невизначеності та соціально-політичної напруженості. Водночас, у 1797 році батько-засновник США Джордж Вашингтон перестав бути президентом, що стало ще одним викликом, адже його повинна була замінити людина не менш авторитетна та цілеспрямована. Цією персоною став Джон Адамс, адвокат із Бостона, колишній віце-президент, а через чотири роки президентом став Томас Джефферсон зі штату Вірджинія. Він був особою демократичного способу мислення та виступав проти рабства. У Європі ж початок XIX століття став періодом наполеонівських воєн, Франція хронічно потребувала грошей, що призвело до продажу США Луїзіани у 1803 році. Наполеон сказав своєму дипломату: «Я відмовляюся від Луїзіани і поступаюся не тільки Новим Орлеаном, але всією колонією. Шкода, але намагатися зберегти її буде помилкою» (Пеньковцев, 2008: 261). Унаслідок цієї епохальної події територія США майже подвоїлася, було встановлено контроль над річкою Міссісіпі, що виконувала роль найголовнішої транспортної артерії та була прикордонною річ-

кою. Луїзіана у 1762 році стала колонією Іспанії, а Новий Орлеан мав надзвичайно вигідне географічне та економічне розташування. Фактично, той, хто володів цим містом, контролював усю річку Міссісіпі. Були придбані всі французькі території у Північній Америці, причому їхній розмір вчетверо перевершував саму Францію. Ця угода була дуже вигідною для Америки, але викликала палкі суперечки серед населення та політичної еліти. Побоювання викликав той факт, що масштабне просування може сильно роз'єднати та розсіяти і без того нечисленне населення новоствореної країни, до того ж Конституція не передбачала розширення території через купівлю великих частин землі. Суперечки в Конгресі були серйозними, але практика показала, що договір був вигідним та своєчасним (Нечаев, 2019). Окремі історики наголошують, що цей договір став однією з найважливіших подій в історії Америки. Він зробив Томаса Джефферсона великим президентом, який помахом пера подвоїв територію та зробив Сполучені Штати Америки трансконтинентальною країною. Унаслідок цього була трансформована економіка Заходу, а річка Міссісіпі надавала можливість для вільного транспортування фермерської продукції, що сприяло розвитку сільського господарства (American History, 2014).

Рис. 1. Територія, придбана США у Наполеона (Blakemore, 2018)

У 1812 року розпочалася війна з колишньою метрополією – Британією, яка воліла підірвати торгівлі та економічні успіхи США, які підтримувала Франція. Англійський флот затримував десятки американських кораблів, аргументуючи це тим, що на їхньому борту переховуються моряки-дезертири. Неприємний інцидент із фрегатом під назвою «Чесапік» став останньою краплею, а після впровадження законів про ембарго та невтручання в Новій Англії була оформлена партія, рішуче орієнтована на війну проти Великобританії. Урешті Конгрес США надав перевагу частині, що підтримувала війну та мала за мету

розширити територію країни за рахунок приєднання Канади та Флориди. У тому ж 1812 році Конгрес США офіційно оголосив війну. Різні індіанські племена виступали з обох боків фронту, на боці американців стояли 5 цивілізованих племен на чолі з генералом Пушматаха, а за англійців виступали шоні на чолі з Текумсе.

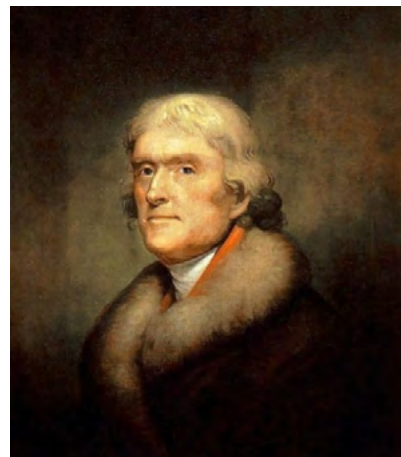
Серйозні бойові дії велися на морі та на суші, перші декілька років показали неспроможність та невідповідність армії США, яка значно поступалася британцям. Їй не вдалося окупувати Канаду, проте в 1813 році американська ескадра отримала рішучу перемогу на озері Ері, через що прикордонні західні райони були окуповані. Наступного року Наполеон був переможений, а Америці знову загрожувала небезпека, адже Британія переправила значне людське та матеріальне підкріплення з континенту. Британська армія мала за мету відрізати Нову Англію та Новий Орлеан, щоб повністю блокувати річку Міссісіпі. Також було направлено загоны до Чесапикської затоки задля відвернення уваги противника. У серпні 1814 року був захоплений та спалений Вашингтон, однак американці пішли в наступ і розбили англійський флот, відрізавши підтримку для сухопутних військ, у результаті чого останні змушені були піти на територію Канади.

У грудні 1814 року в результаті мирних переговорів було підписано Гентський договір. Він відновлював довоєнну ситуацію та не вирішував жодної проблеми з-поміж тих, що спричинили війну. Історики назвали цей військовий конфлікт другою війною за незалежність, і хоча американцям не вдалося приєднати Канаду, вони отримали змогу розширювати свою територію на північний-захід, захоплюючи племена індіанців, які виступали у війні на боці Британії (Англо-американська війна 1812–1815, n.d.).

Рис. 2. Битва за Новий Орлеан, січень 1815 року (Копія енциклопедии Г. Зал имени В. Момбергера, n.d.)

Щодо званої демократії, яку намагався запровадити Томас Джефферсон, то відповідно до Конституції Сполучені Штати Америки були республікою, проте важливим кроком залишалось практичне впровадження принципів демократії. Кожен штат мав право окремо визначати виборче право на своїй території. Штати мали багато обмежень на демократію, процвітало рабство, а чорношкіре населення було практично безправним. Право брати участь у виборах було виключно за білими, але для цього також потрібно було володіти певною кількістю власності. Томас Джефферсон розгорнув масштабний рух за велику демократію в американській республіці. Демократична партія об'єдналася навколо нього, проте Конституція не передбачала політичних партій, а Вашингтон бачив у них загрозу. Підтримка Джефферсона у багатьох штатах допомогла розширити виборче право, відкрила йому шлях до президентства та повного розгрому федералістів (American History, 2014).

Рис. 3. Портрет Джефферсона, робота Рембрандта Піла (1805) (Jeffersonian Diplomacy, n.d.)

Водночас, боротьба між вільними та рабовласницькими штатами спонукала до укладення в 1820 році «Міссурійського компромісу», відповідно до якого штат Мен набував статусу вільного, а Міссурі – рабовласницького. Цей документ також забороняв рабство на частині новоприєднаної Луїзіани. Через декілька років це рішення було визнано неконституційним, а Дред Скот виступав за те, що Конгрес не має права забороняти рабство в окремих штатах, але скасовано цей компроміс було лише в 1854 році законом Канзас-Небраска (Missouri Compromise, n.d.).

Період з 1815 по 1825 рік в американській історіографії отримав назву «ери добрих почуттів» через закінчення наполеонівських воєн та відносно позитивний результат другої війни за незалежність, оскільки громадяни США менше

Рис. 4. Джеймс Монро / Полотно, олія, 1816 / Національна портретна галерея, Смітсонівський інститут (Larson, 2010)

стали приділяти уваги політичним та військовим справам Європи. Це стало наслідком введення першого відкритого тарифу та створення Національного банку. Америка стала однопартійною державою, тому що партія федералістів майже зникла або була у значній меншості. У 1820 році Монро отримав усі голоси, окрім одного, що призвело до переважання націоналістичних настроїв. Ера добрих почуттів була періодом затишшя перед бурею громадських конфліктів, зокрема щодо рабства та експансії. А різні приватні інтереси виявилися вже після другого президентства Монро (Augustyn, n.d.).

Зокрема, конгресом був прийнятий Акт про виселення індіанців 28 березня 1830 року. Він ознаменував примусове виселення тисяч корінних жителів до західних штатів, які стали відо-

мими як «Шлях сліз». Не всіма членами Конгресу було підтримано цей закон, навколо нього було багато суперечок. Дейві Крокет, представник штату Теннесі, був на боці індіанців та виступав проти їхнього примусового виселення з батьківщини, проте закон було прийнято, що й призвело до численних сутичок. Незважаючи на всі труднощі, переселення відбулося, внаслідок чого було звільнено 25 мільйонів акрів землі, придатної для сільського господарства. На ці території поступово були заселені білі поселенці. Більше 46 тисяч індіанців під наглядом військових покинули свої землі та переселились на Захід. Ця територія стала штатом Оклахома. Не всі пережили подібне переселення через екстремальні умови, хвороби та голод. Сьогодні «Шлях сліз» є національною історичною пам'яткою, що тягнеться від штату Теннесі до Оклахоми.

У пошуках кращого життя до Сполучених Штатів завжди линуло багато іммігрантів, особливо з Європи. Перша половина XIX століття характеризується особливо високим рівнем імміграції, що було результатом картопляного голоду в Ірландії та політичних негараздів у Німеччині. Між 1800 та 1830 роками до Америки прибуло 4,5 мільйона переселенців лише з Ірландії, а в 1945–1949 роках їхня кількість лише зростала. Також з 1815 по 1860 роки до США прибуло більше 5 мільйонів європейців із Німеччини та Пруссії (U.S. Immigration, n.d.). Багатьох іммігрантів приваблювали до Сполучених Штатів доступність дешевої сільськогосподарської землі, зокрема, велика кількість німецьких іммігрантів стали фермерами в США. Ірландська імміграція почалася в середині XVIII століття і посилювалася під час великого картопляного голоду в 1845–1849 роках.

Дискусії щодо рабства також були каменем спотикання для Америки. Батьки-засновники, коли писали про свободу, обережно ставилися до цієї теми та уникали прямого її обговорення. До прикладу, слова «раб» та «рабство» взагалі не згадуються в Конституції. Боротьба за незалежність та оформлення США як окремої держави в геополітичному просторі спровокували незначні зрушення, визволення деяких рабів, особливо з північної частини. Частина з них скористалася пропозицією Британії й покинула країну. Ще до початку XIX століття в американському суспільстві частина громадян була негативно налаштована

Рис. 5. «Шлях сліз» (Indian Removal Act, n.d.)

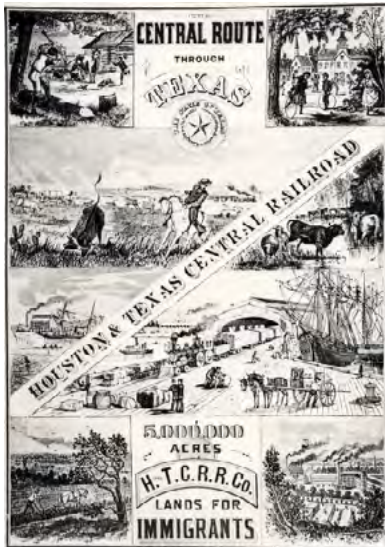

Рис. 6. Плакат залізниці Х'юстона і Техасу, який рекламує землю для іммігрантів (Immigration to the United States, n.d.)

Рис. 7. Емігранти, які залишають Ірландію та переселяються в США (Immigration to the United States, n.d.)

щодо рабства, вони вбачали в ньому «огидне зло». Серед них були й жителі південної частини США, проте ця установка грала надто велику економічну роль, щоб від неї просто так відмовитись. Однак, починаючи з 1831 року, тема скасування рабства набула широкого поширення. Християнський пацифіст зі штату Массачоусетс Вільям Ллойд Гаррісон засудив усіх, хто намагався виправдати рабство. Він заснував аболіціоністську газету – «Liberator». І хоча її тираж був відносно невеликим, однак газета змогла привернути увагу громадськості до проблеми рабства. Через деякий час Нат Тернер, релігійно вмотивований раб зі штату Вірджинія, організував криваве повстання, яке швидко було придушене, а прихильники рабства пов'язали газету з повстанням, звинувативши Тернера Гаррісона.

У політичних колах давно сформувалася думка, що питання рабства є тією загрозою, що

може роздробити державу на уламки, зруйнувати партії, компроміси, помірність та спільні інтереси. У 1836 році, щоб відвернути загрозу запеклих суперечок з приводу рабства, Конгрес ввів «правило кляпа». Доки аболіціоністські налаштовані групи з півночі писали петиції, в яких описували жахи рабства, сенатор Південної Кароліни покіпнував про те, щоб всі звернення подібного характеру не були навіть розглянуті чи зареєстровані. До 1844 року цензура в особі «правила кляпа» була відмінена Джоном Квінсі Адамсом, колишнім президентом. Його називали «Красномовним старцем», який упевнено виступав проти рабства та цензури (Burton, 2009).

Промислова революція у США. Традиційно початок індустріалізації у США пов'язують з відкриттям 1793 року англійським іммігрантом Семюелем Слейтером текстильної фабрики в Потекаті. Він був робітником на одній із фабрик і, незважаючи на заборони, перевіз проекти влас-

Рис. 8. Широка реклама аукціону з продажу рабів за межами офісу Brooke and Hubbard Auctioneers, Річмонд, Вірджинія, 23 липня 1823 року (Slavery, 2009)

Рис. 9. На цій гравюрі 1870-х років зображені поневолена жінка та молода дівчина, виставлені на аукціоні як власність (Slavery, 2009)

Рис. 10. Бостонська виробнича компанія, 1813–1816, Уолтем, штат Массачусетс, гравюра Елайджі Сміта (Brooks, 2017)

Рис. 11. Текстильна фабрика працює всю ніч у Нью-Бедфорді, штат Массачусетс, фото Джека Делано, близько 1941 року (Brooks, 2017)

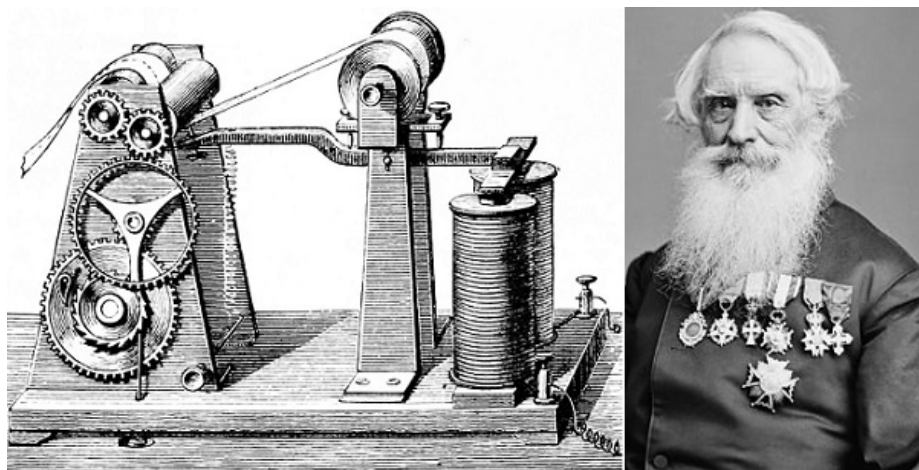
ника до Америки. Він побудував перші бавовняні фабрики та став «батьком американської промислової революції». Того ж року винахід Елі Вітні бавовноочисної машини здійснив революцію у виробництві бавовни. Це також зміцнило позиції рабства на Півдні, де були великі площі бавовнику, який тепер можна було дуже вигідно реалізувати. Ми спостерігаємо, що Америка, запозичивши інновації у Британії, вдосконалила їх винаходами вітчизняних винахідників (Industrial Revolution, 2009). Повномасштабної індустріалізації в Америці не відбулося, поки два виробники текстилю, Семюел Слейтер і Френсіс Кебот Лоуелл, не представили механізоване текстильне виробництво у Сполучених Штатах Америки наприкінці 1790-х – на початку 1800-х років (Brooks, 2017).

Можна виокремити такі причини першої промислової революції у США. По-перше, закон про ембарго 1807 року, який зупиняв морську торгівлю та перевіз товарів, як американських, так і з інших країн, на американських судах. По-друге, війна 1812 року, яка призвела до британської бло-

кади східного узбережжя. Результатом окупації стала зупинка рибальства та судноплавства. Відрізані від зовнішньої торгівлі громадяни США почали займатися розвитком виробництва, маючи за мету заробити гроші та створити товари, які вже не могли отримати через заокеанську торгівлю (Brooks, 2017).

Також значним поштовхом для розвитку торгівлі та країни загалом став винахід телеграфу американським винахідником Семюелем Морзе 20 травня 1840 року. Він являв собою електромагнітний засіб передачі сигналу по дротах чи інших каналах електрозв'язку. Телеграф дозволив передавати інформацію на великі відстані і полегшив роботу підприємств (Етот день в історії, н.д.).

Підводячи підсумки наведеного вище, маємо зазначити, що винайдення телеграфу для США в разі збільшило швидкість поширення інформації для більшості прошарків населення, які до цього користувалися поштовими службами, а отже, суттєво змінило глобальні економічні та суспільні стосунки. До кінця XIX століття теле-

Рис. 12. Телеграфний апарат Морзе та його винахідник Семюель Фінлі Морзе

граф став основним засобом спілкування не лише для еліти, але й для простих людей. Однак робота телеграфу у сфері залізничної комунікації змогла об'єднати фінансові та торгові шляхи за рахунок зменшення вартості передачі інформаційних повідомлень між виробничими підприємствами.

Висновки. За основну мету статті було поставлено окреслення соціально-політичного портрету Сполучених Штатів Америки в кінці XVIII – середині XIX століття. Підсумовуючи, зазначимо, що цей період для США був напруженим, оскільки на порядку денному стояли глобальні питання, такі як: рабство, правове становище чорношкірого населення, виселення та переселення індіанських

племен, розвиток підприємницької діяльності, збереження економіки, примирення між Північчю та Півднем, укладення договорів про приєднання значних територій тощо. На тлі глобальних питань в Америці в цей час відбувається чергове духовне відродження, яке стало фундаментом для заснування численних протестанських конфесій, зокрема й Церкви Адвентистів сьомого дня. Іншими словами, нестабільний та складний соціально-політичний портрет американської спільноти в XIX столітті став плідним фоном для народження демократичних ідей, які згодом лягли в основу свободи слова та релігії, зробивши США центром народження адвентизму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пеньковцев Р. В. Характер американо-французских отношений в начале XIX века: Историческое наследие «Луизианской сделки». *Ученые записки Казанского государственного университета. Серия: «Гуманитарные науки»*. 2008. Т. 150. № 7. С. 255–265.
2. Нечаев С. «Первый консул Франции продал Испанию...». Совершенно Секретно. 2019. URL: <https://www.sovsekretno.ru/articles/pervyy-konsul-frantsii-prodal-ispaniyu/> (дата звернення: 10.11.2021).
3. American History: The 19th Century. *Children in History*. 2014. URL: <https://histclo.com/country/us/hist/19/ush19.html> (date of access: 13.12.2021).
4. Blakemore E. The Louisiana Purchase Was Driven by a Slave Rebellion. *History*. 2018. URL: <https://www.history.com/news/louisiana-purchase-price-french-colonial-slave-rebellion> (date of access: 07.12.2021).
5. Англо-американская война 1812–1815. *Все о США*. URL: https://usa-info.com.ua/history/anglo_amer_war.html (дата звернення: 10.11.2021).
6. Битва за Новый Орлеан. Январь 1815 года. Копия энциклопедии Г. Зал имени В. Момбергера. *PICRYL*. URL: <https://picryl.com/ru/media/the-battle-of-new-orleans-january-1815-copy-of-engraving-by-h-b-hall-after-0d3eef> (дата звернення: 14.12.2021).
7. Jeffersonian Diplomacy. *History 282 US Diplomatic History*. URL: <https://blogs.dickinson.edu/hist-282pinsker/course-syllabus/jeffersonian-diplomacy/> (date of access: 07.12.2021).
8. Missouri Compromise: Primary Documents in American History. *Library of Congress*. URL: <https://guides.loc.gov/missouri-compromise> (date of access: 10.11.2021).
9. Augustyn A. Era of Good Feelings. United States history. *Encyclopedia Britannica*. URL: <https://www.britannica.com/event/Era-of-Good-Feelings> (date of access: 17.11.2021).
10. Larson C. James Monroe: “The Era of Good Feelings”. *Face to face. A blog from the National Portrait Gallery*. 2010. URL: <https://npg.si.edu/blog/james-monroe-era-good-feelings> (date of access: 13.12.2021).
11. May 28, 1830 CE: Indian Removal Act. *Society*. URL: <https://www.nationalgeographic.org/thisday/may28/indian-removal-act/> (date of access: 09.11.2021).
12. U.S. Immigration in the 1800s. *Ancestry. Family History Learning Hub*. URL: <https://www.ancestry.com/lp/family-history/1800-us-immigration> (date of access: 09.11.2021).
13. Immigration to the United States. *Lumen. Boundless US History*. URL: <https://courses.lumenlearning.com/boundless-ushistory/chapter/immigration/> (date of access: 11.11.2021).
14. Burton O. V. Debates Over Slavery and Abolition: An Interpretative and Historiographical Essay. *Gale – Cengage Learning*. 2009. URL: <https://www.gale.com/intl/essays/orville-vernon-burton-debates-over-slavery-abolition-interpretative-historiographical-essay> (date of access: 10.11.2021).
15. Slavery in America. *History*. 2009. URL: <https://www.history.com/topics/black-history/slavery> (date of access: 10.11.2021).
16. Industrial Revolution. *History*. 2009. URL: <https://www.history.com/topics/industrial-revolution/industrial-revolution> (date of access: 10.11.2021).
17. Brooks R. B. The Industrial Revolution in America. *History of Massachusetts Blog*. 2017. URL: <https://historyofmassachusetts.org/industrial-revolution-america/> (date of access: 11.11.2021).
18. Этот день в истории: 1840 год – Сэмюэл Морзе запатентовал телеграф. *EADaily*. URL: <https://eadaily.com/ru/news/2018/06/20/etot-den-v-istorii-1840-god-semyuel-morze-zapatentoval-telegraf> (дата звернення: 10.11.2021).

REFERENCES

1. Penkovtsev R. V. Charakter amerikano-frantsuzskih otnosheniy v nachale XIX veka: Istoricheskoe nasledie «Luizianskoy sdelki». [The Nature of US-French Relations in the Early 19th Century: The Historical Legacy of the Louisiana Deal]. *Scientific notes of Kazan State University. Series: Humanities*. 2008. T. 150. № 7. S. 255–265. [in Russian].
2. Nechaev S. «Pervyj konsul Francii prodal Ispaniyu...» [“The First Consul of France sold Spain...”]. *Sovershenno Sekretno*. 2019. URL: <https://www.sovsekretno.ru/articles/pervyy-konsul-frantsii-prodal-ispaniyu-/> (date of access: 10.11.2021) [in Russian].
3. American History: The 19th Century. *Children in History*. 2014. URL: <https://histclo.com/country/us/hist/19/ush19.html> (date of access: 13.12.2021).
4. Blakemore E. The Louisiana Purchase Was Driven by a Slave Rebellion. *History*. 2018. URL: <https://www.history.com/news/louisiana-purchase-price-french-colonial-slave-rebellion> (date of access: 07.12.2021).
5. Anglo-amerikanskaya voyna 1812–1815 [Anglo-American War 1812–1815]. *Vse o SShA*. URL: https://usa-info.com.ua/history/anglo_amer_war.html (date of access: 10.11.2021).
6. Bitva za Novyy Orlean. yanvar 1815 goda. Kopiya entsiklopedii G. Zal imeni V. Mombergera [Battle for New Orleans. January 1815. A copy of the encyclopedia G. Hall named after V. Momberger]. *PICRYL*. URL: <https://picryl.com/ru/media/the-battle-of-new-orleans-january-1815-copy-of-engraving-by-h-b-hall-after-0d3eef> (date of access: 14.12.2021).
7. Jeffersonian Diplomacy. *History 282 US Diplomatic History*. URL: <https://blogs.dickinson.edu/hist-282pinsker/course-syllabus/jeffersonian-diplomacy/> (date of access: 07.12.2021).
8. Missouri Compromise: Primary Documents in American History. *Library of Congress*. URL: <https://guides.loc.gov/missouri-compromise> (date of access: 10.11.2021).
9. Augustyn A. Era of Good Feelings. United States history. *Encyclopedia Britannica*. URL: <https://www.britannica.com/event/Era-of-Good-Feelings> (date of access: 17.11.2021).
10. Larson C. James Monroe: “The Era of Good Feelings”. *Face to face. A blog from the National Portrait Gallery*. 2010. URL: <https://npg.si.edu/blog/james-monroe-era-good-feelings> (date of access: 13.12.2021).
11. May 28, 1830 CE: Indian Removal Act. *Society*. URL: <https://www.nationalgeographic.org/thisday/may28/indian-removal-act/> (date of access: 09.11.2021).
12. U.S. Immigration in the 1800s. *Ancestry. Family History Learning Hub*. URL: <https://www.ancestry.com/lp/family-history/1800-us-immigration> (date of access: 09.11.2021).
13. Immigration to the United States. *Lumen. Boundless US History*. URL: <https://courses.lumenlearning.com/boundless-ushistory/chapter/immigration/> (date of access: 11.11.2021).
14. Burton O. V. Debates Over Slavery and Abolition: An Interpretative and Historiographical Essay. *Gale – Cengage Learning*. 2009. URL: <https://www.gale.com/intl/essays/orville-vernon-burton-debates-over-slavery-abolition-interpretative-historiographical-essay> (date of access: 10.11.2021).
15. Slavery in America. *History*. 2009. URL: <https://www.history.com/topics/black-history/slavery> (date of access: 10.11.2021).
16. Industrial Revolution. *History*. 2009. URL: <https://www.history.com/topics/industrial-revolution/industrial-revolution> (date of access: 10.11.2021).
17. Brooks R. B. The Industrial Revolution in America. *History of Massachusetts Blog*. 2017. URL: <https://historyofmassachusetts.org/industrial-revolution-america/> (date of access: 11.11.2021).
18. Etot den v istorii: 1840 god – Semyuel Morze zapatentoval telegraf [This Day in History: 1840 – Samuel Morse patented the telegraph]. *EADaily*. URL: <https://eadaily.com/ru/news/2018/06/20/etot-den-v-istorii-1840-god-semyuel-morze-zapatentoval-telegraf> (date of access: 10.11.2021) [in Russian].